

O finančním hospodářství samosprávných svazků.*)

Prof. Dr. C. Horáček.

Má-li střízlivě uvažováno býti o otázce finančního hospodářství samosprávných svazků, bylo by nemoudro očekávati nějaký spásonosný recept, kterým vleklá choroba dnešního finančního hospodářství autonomního rázem se vyléčí. Že takovou chorobou finance ty trpí, o tom není sporu. Bylo tomu tak již před válkou a ve válce i po válce se situace jejich ještě podstatně zhoršila následkem znehodnocení měny a úžasného stoupnutí všech výdajů osobních i věcných. Staly se sice již různé pokusy provésti sanaci financí zemí a obcí, ale výsledky jejich jsou jen částečně uspokojivé. V celém dosahu otázka autonomních financí jimi rozrešena není. A přece otázka ta jest nemalé důležitosti a to nikoliv jen finanční, nýbrž i politické, neboť ona dotýká se samosprávy vůbec a jejího významu v životě veřejném.

Neboť stejně jako stát, tak i veřejnoprávní svazky samosprávné, ať již jde o útvary samosprávy územní, jako jsou země, župy, okresy, obce, aneb o útvary samosprávy odborové, jako jsou obchodní a živnostenské komory, zemědělské rady, živnostenská společenstva atd., mají-li existovati, musí mít své hospodářství. Jako stát i ony dle různé působnosti své jsou povolány k tomu, aby plnily určité úkoly. Plnění úkolů těch vyžaduje hmotných prostředků, jež stejně jako stát, musí si i ony opatřiti. Jakým způsobem a z jakých zdrojů státi se to má, jest právě úkolem jejich hospodářství finančního.

Z toho patrno, že hospodářství finanční svazků samosprávných bude úzce souviseti s mnohostí a dalekosáhlostí úkolů, které svazky ty mají plnit. Čím větší a rozsáhlejší působnost od svazků samosprávných se bude požadovati, tím více prostředků finančních jim musí být poskytnuto, aby úkoly své mohly plnit, a naopak. A tu zřejmě vysvítá politická stránka celé otázky a zásadní stanovisko, jak na samosprávu ve státě se pohlíží. Jest známo, že v bývalém

*) Předneseno na sjezdu Svazu českých okresů konaném v Praze dne 13. března 1923.

Rakousku z důvodů politických a centralisačních stát neměl samosprávu ve veliké lásce, poněvadž v ní u národů politicky potlačených uplatňovali se činitelé nezávislí a vládě druhdy nepohodlní. Proto rakouský stát, nemoha instituce samosprávné vůbec zrušiti, snažil se aspoň působnost jejich tím obmeziti, že jim poskytl jen skrovné prameny příjmů a ty ještě stále oklešťoval, jak ukazuje samotný stav zemských financí v Čechách za oněch dob. Tím ovšem samospráva u nás vždy churavěla, neboť bez dostatečného základu finančního jest všeliká působnost její ochromena.

Než pohříchu ani po převratu a znovuzřízení samostatného českého státu nebylo k otázce samosprávných financí zaujato zcela jasného stanoviska. Ba zdá se, že vznikly vůbec jisté pochybnosti o účelu a oprávněnosti samosprávy u nás, když máme nyní své vlastní státní zřízení. Vyskytly se opět nové pochybnosti o účelnosti t. zv. dvojích kolejí správy veřejné, o zbytečné nákladnosti samosprávy, o zjednodušení, které by nastalo soustředěním veškeré správy veřejné v rukou státu, proti němuž nyní, kdy politická moc státní vykonávána jest orgány národa našeho a kdy dřívější politické důvody odpadají, nemusí být činěno žádných námitek. A ne-li úplné odstranění samosprávy, že by se doporučovalo aspoň její zjednodušení a obmezení. Jest známo, že se pomýšlelo na zrušení zemského zřízení, že na papíře aspoň zavedeny nové samosprávné svazky župní atd.

Jest přirozeno, že v každé revoluční době vynoří se nejrůznější radikální návrhy, které by nejraději přetvořily všechny stávající poměry od základu. Tak tomu bylo také v nejrůznějších oborech u nás. A tak také samospráva byla pokládána za jaksi přežilou a zbytečnou. Ale zdá se, že i po té stránce nastalo jakési vystřízlivění. Jednak se ukazuje, že nelze vžilé, historicky odůvodněné a tradicí posvěcené instituce jen tak beze všeho odstraniti a nahraditi něčím novým a nevyzkoušeným, jednak samospráva má své vnitřní odůvodnění. Vždyť i ve státech, kde státní moc nepochýbně nalézá se v rukou národa, setkáváme se s velmi vyvinutou samosprávou, která namnoze i nám byla vzorem. Tak v Anglii, ale i v Prusku, Rusku a jinde. Není tedy samospráva nějakým umělým výmyslem, nýbrž jest plodem organického vývoje společenského a některé její útvary, jako zřízení obecní, vyskytuje se ve všech dobách a u všech národů. Ale uzná-li se oprávněnost samosprávy, pak nutno jí poskytnouti také prostředky existenční. Nebyla by proto správnou cesta chtít řešiti sanaci financí samosprávy tím, že by se

jí ubíraly obory působnosti a že by se význam její zúžoval. Taková tendence jevila se však v tom, když v naší ústavě bylo slibováno, že stát převeze v budoucnosti nejdůležitější úkoly dosud samo-správě příslušející, jako obecné školství, chudinství, zdravotnictví atd. V praksi dosud nedošlo k tomu a je snad dobré, že se tak nestalo, poněvadž by pak z dosavadního významu samosprávy zbyl jen stín. Neboť nikoliv podlomení, uýbrž vybudování samo-správy a opření její o pevný finanční základ má být úkolem a povinností naší republiky. A tak nezbude, má-li samospráva být zachráněna, než opravdu a vážně přistoupiti k problému, ovšem velmi nesnadnému a obtížnému, k sanaci financí svazků samosprávných. A to tím spíše, ježto jak známo, stále se jedná, aneb aspoň mluví, o reformě státního systému daňového a o nové úpravě daní přímých. Je-li tomu tak, pak ovšem by reforma tato nemohla se zastaviti ani před otázkou financí samosprávných, naopak i tyto musí dojít současněho řešení.

Vizme nyní, jaký jest dosavadní stav v oboru financí samosprávných. Stejně jako u státu, lze i co do příjmů svazků samosprávných rozeznávat příjmy řádné, vyznačující se časovou pravidelností, a příjmy mimořádné, z nichž nejdůležitější jsou ovšem výpůjčky. O těchto v rámci této rozpravy nelze jednat, ale jistě by kapitola o komunálním úvěru vyžadovala zvláštní úvahy.

Analogie se státem jde ještě dále. Jako u států, tak i u svazků samosprávných lze rozeznávat mezi řádnými příjmy povahy původní, plynoucími z majetkových předmětů a výdělečných podniků zemí, okresů, obcí, jako jsou důchody ze statků, lesů, dolů, továren, plynáren, elektráren, činžovních budov atd., a mezi příjmy povahy veřejnoprávní, odvozené, které plynou těmto svazkům, podobně jako daně státu, na základě jejich svrchovanostní povahy a zpravidla zákonného zmocnění z jmění a soukromých důchodů jich příslušníků.

Takové soukromohospodářské, výdělečné příjmy mají ovšem pro některé svazky samosprávné daleko větší význam než pro stát. Vždyť jest známo, že některé bohaté obce až do nedávna z důchodů svých statků a lesů hradily všechny své řádné potřeby. Proto v novější době nesly se některé snahy k tomu, aby takové příjmy samosprávných svazků pokud možno budoucně byly ještě rozmnожeny a aby v nich hledáno bylo hlavní rozřešení finanční otázky samosprávné. Ale v praksi staví se tomu různé obtíže v cestu. Především některé takové soukromohospodářské příjmy

svazků samosprávných nemají míti tendenci výdělečnou, poněvad plynou z podniků, které tyto korporace provozují z důvodů zájmu veřejného. Jest známo na příklad, že země založila své zemské bankovní ústavy nikoliv proto, aby z nich těžila a brala nějak zisky, nýbrž proto, aby vyhověla národní hospodářské potřebě opatřování levného úvěru. Podobně platí, aneb aspoň platit má, o komunálních spořitelnách, pojišťovnách, o elektrických drahách, jatkách a jiných podnicích a ústavech, jichž účelem není dosažení co nejvyššího zisku, nýbrž kde tato tendence zištná podřídit se musí obecnému dobru a veřejnému zájmu. Ale i u těch podniků spravovaných korporacemi veřejnými, u kterých netřeba zachovávat onoho veřejného zřetele, nýbrž které opravdu by mohly a měly být vydatným zdrojem příjmů, tomu tak ve skutečnosti nebývá. To jest právě ona bolavá stránka veřejného podnikání, jak zkušenost pohříchu ukazuje, že ani stát ani veřejnoprávní svazky samosprávné nemají oněch vlastností, aby úspěšně soutěžiti dovedly s podnikáním soukromým. Nevězí to ani snad tak v jich těžkopádnosti, byrokratičnosti a nehybnosti, jak se často vytýká — vždyť i akciové podniky spočívají na zásadě neosobního podnikání — jako spíše v nedostatku smyslu pro prospěch obecný plynoucím z příliš vypjatého soukromého egoismu a v malém vědomí zodpovědnosti těch, kdo přejímají funkce veřejné.

K tomu v novější době přistupují ovšem i vlivy stran politických, jež bezohledně zasahují do správy, hospodářství a zejména personálních záležitostí takových podniků a následkem kterých podniky ty místo zisků vykazují rostoucí schodky a ztráty.

Proto přece jen těžisko příjmů svazků samosprávných hledati bude třeba v příjmech veřejnohospodářských, jejich příslušníkům autoritativně ukládaných. Jest známo, že ve státním hospodářství finančním rozeznává se co do těchto příjmů mezi poplatky a daněmi dle toho, zdali dávka taková jest náhradou za určitý výkon neb zařízení veřejné tím, kdo dávku tu platí, vyvolaný aneb není-li zde takového vztahu a jedná-li se o všeobecnou povinnost na základě způsobilosti platební. I ve finančním hospodářství svazků samosprávných lze analogicky takové rozlišování činiti. Některé dávky mají nepochybně povahu poplatkovou ku př. vodné, stočné, dlažebné, stánečné, jatečné, dávky zdravotní, stavební, parcelační, hřbitovní, za domovskou příslušnost atd. zejména tehdy, odpovídá-li jejich výše celkově asi nákladem spojeným s dotyčnými výkony neb zařízeními. Překračuje-li tyto náklady, pak ovšem pozbývá

dávka již ryzí povahy poplatkové a nabývá charakteru daně. Zákonodárství rakouské vlastně neznalo terminu daní samosprávných, nýbrž mluvilo vždy jen o dávkách, třeba dávky ty dle svého rázu byly skutečnými daněmi. Ovšem i pokud takových dávek se týče, zaujímal v Rakousku stát k samostatným dávkám samosprávným velmi úzkoprsé stanovisko, obmezuje právo jich k ukládání samostatných dávek na nejmenší míru. Z pru to byly jen dávka z nájemného, t. zv. činžovní krejcar, nápojový krejcar, dávka ze psů, z dražeb a několik jiných bezvýznamných dávek spotřebních, ku kterým obce byly oprávněny. Podobně u okresů nepatrý výnos z honebních lístků a z mýt, u zemí pozůstatlostní dávky, hudebné, dražebné, mýtné, příspěvky požárních pojišťoven a j. Teprve později okruh těchto dávek poněkud byl rozšířen, zejména vydatnou dávkou z přírůstku hodnoty a dávkou ze zábav. Byly to jistě důvody nejen finanční, nýbrž, jak již bylo řečeno, i politické, které v Rakousku tímto spoutáním a okleštěním finanční pravomoci svazků samosprávných dávaly výrazu nepřátelství státu k autonomii vůbec. Poněvadž ale nějaké prameny příjmů musily samosprávě přece být otevřeny, nalezeno východisko v t. zv. přirážkách k státním daním, ovšem co do své výše kontrolovaných. A skutečně přirážky, ukládané v pevných procentech k daním, zejména přímým, tvořily v Rakousku hlavní příjem všech svazků samosprávných, zemí, okresů i obcí.

Tato soustava přirážková měla některé výhody. Byla poměrně velmi jednoduchá, činila sestavení autonomního rozpočtu velmi pohodlným, vybírání a ukládání přirážek bylo beze všech výloh, poněvadž je obstaraly finanční úřady státní, stejně vybírání dělo se namnoze jich prostřednictvím. Ale ovšem měla i své vážné stíny, které na konec převládaly. Pohodlnost ukládání přirážek vedla mnohdy k nehospodářství a činění výdajů nikoliv nezbytně nutných, přirážkami se nestejnomořnost státního systému daňového zvyšovala, což padalo na váhu zejména při daních výnosových. Ale největším zlem přirážkového hospodářství byla místní nestejnomořnost daňová, následkem které obyvatelstvo jedné obce neb okresu mohlo být zdaněno třeba desetkrát výše než obyvatelstvo obce a okresu jiného. Stavba školy neb jiného podniku obecního způsobila často několikanásobné zvýšení břemene daňového, soukromé podniky z takových přetížených obcí, pokud to šlo, se stěhovaly a instanční právo povolovací k přirážkám nad určitou výši stávalo se jen pouze formálním.

Tyto stinné stránky přirážkového hospodářství byly sice v Rakousku uznávány, ale odstranění jich vybudováním samostatné soustavy daňové svazků samosprávných přes to nebylo z důvodů fiskálních i politických provedeno. Hledáno naopak východisko jiné, které by finančně jak s taks samosprávné finance sanovalo, ale politicky je učinilo od státu ještě odvisejší. Byla to cesta t. zv. přídělů, to jest možnost, aby svazkům těm z některých daní státních poskytnuta byla určitá část jich výnosu. Tím způsobem hleděno odpomoci zejména schodkům hospodářství zemských, a celá oprava t. zv. osobních daní přímých z r. 1896 se zakládala na této myšlence. Tehdy přikázána, jak známo, část z výnosů nově zavedené daně z příjmu zemím pod podmínkou, že vzdají se práva ukládati k ní samosprávné přirážky. Také z daně lihové přikázána určitá kvota zemím. Naproti tomu dávka pivní, která zemím byla povolena, byla později opět inkamerována a zemím za to přikázána část daně nápojové. Podobně část daně pozůstalostní. Tato soustava přídělová může ovšem finančně samosprávným svazkům vyhovovati, ale politicky vydává je v přílišnou odvislost od správy státní.

Třeba ještě rozhlédnouti se po jiných zemích, jak tam řešena jest otázka financí samosprávných. V Anglii, klasické zemi samosprávy, jest ovšem daňový systém zcela jiný než u nás. Těžisko spočívá v income tax, dani důchodové, která jest daní státní. Ale za to jsou v Anglii velmi rozšířeny zvláštní daně účelové, ku př. k účelům školním, chudinským, farním atd., kterými ročně hradí se po většině potřeby, jež obstarávány jsou u nás svazky samosprávnými. Ve Francii, v pravém opaku k Rakousku, mají obce hlavní příjem z daní spotřebních, t. zv. octroi, podobné našemu akcisu, které mají obce právo až do jisté výše vybírat. Ovšem vadu má tato soustava stejnou, jako náš systém přirážkový, to jest nerovnoměrné zatížení obyvatelstva různých obcí a zdražování potřeb nutné výživy. Poměrně nejlíp rozřešilo věc Prusko, které prostě přikázalo obcím celý výnos daní reálných, to jest pozemkové a domovní, kteréžto daně svou podstatou nejvíce odpovídají místním potřebám.

U nás, kdy po převratu otázka sanace obecních financí stala se palčivou, pokusil se řešiti ji známý zákon z 12. srpna 1921, jenž snažil se otevříti obcím nové zdroje příjmů. Stalo se to zejména tím, že opravňuje je vybírat různé druhy poplatků, že připouští přirážky k daním přímým, mimo daně z příjmu, a to do

100% bez obmezení, výše se schválením nadřízených instancí, přičemž ovšem přirážky k daní podniků veřejně účtujících nesmějí převyšovat 80% úhrnného čistého zisku. Jest možno dále s vyšším svolením vybírat přirážky i k daním spotřebním a 10% přirážku k t. zv. immobilárnímu poplatku mezi živými. Samostatné dávky lze ukládati z nájemného, kterážto dávka ve velkých obcích vzestupně vyměřovaná poskytuje veliké výnosy, z přechodného ubytování, z nezastavěných pozemků, z dopravních motorů, z návště, ze spotřeby plynu a elektřiny, ze psů, přepychových předmětů. Výnosnou jest rovněž dávka ze zábav a z přírůstku hodnoty nemovitostí. Také u nás daň pozemková přikázána byla zemím a ve Slovensku župám. Při tom obce, jež mají vyšší přirážky než 200%, mohou obdržeti po dva roky z této daně jednu třetinu. Dále byla obcím přikázána polovina výnosu daně domovní, kterýž podíl ve Velké Praze a obcích s přirážkami přes 350% zvýšen na dvě třetiny. Konečně přikázáno z velmi výnosné daně obratové samosprávným svazkům 40% a to obcím 5% event. 10%, okresům a župám s přirážkami přes 100% rovněž 5% a zbytek zemím.

Jak dalece těmito opatřeními sanace samosprávných svazků byla provedena, jest dnes těžko říci, poněvadž působnost těchto zákonů jest ještě krátkého trvání, aby bylo lze pronést definitivní úsudek. Zdá se však, že nesplnila zcela očekávání v ně kladená.

Objevují se totiž různé obtíže, se kterými finance samosprávných svazků dosud musí zápasiti. Nejsou to jen následky znehodnocené měny a tím nesmírně vzrostlé výdaje hospodářství samosprávných, ku kterým bylo již poukázáno, nýbrž ještě jiné nesnáze, které činí stav financí těch druhdy kritickým. Tak na příklad zákonné ustanovení, že samosprávné přirážky k výdělkové dani podniků veřejně účtujících nesmějí převyšovat 80% jich čistého výnosu, způsobilo, že některé průmyslové okresy a obce nejen zbaveny byly do budoucnosti hlavního pramene svých příjmů, ale že dokonce již vybrané a spotřebované přirážky mají vracet. Jinou nesnází jest, že přirážky státními úřady vybrané se samosprávným svazkům zadržují a včas neodvádějí. Za dnešních poměrů, kdy komunální úvěr jest za tak těžkých podmínek dosažitelný, ocitají se tím samosprávné korporace často v situaci velmi tísňivé. Také všeobecná tendence deflační, kterou celý náš hospodářský život probíhá, která však s druhé strany vyvolává mnohé krise výrobní, projevuje se po mnohé stránce nepříznivě na finanční hospodářství našich svazků samosprávných.

Proto řešení otázky této jest a zůstává u nás stále aktuální a nelze dosavadní stav shledávati uspokojivým. Jde nyní o to, jakou cestou řešení toto mělo by se bráti.

Tu bude třeba vytknouti jisté zásady, které pro každou reformu financí samosprávných jsou důležité a směrodatné a které by měly býti jakousi základnou, na které reforma ta by měla býti, vybudována.

Bude se tu jednat především o vzájemný poměr mezi státem a svazky samosprávnými. První zásadou zajisté bude, aby reforma financí samosprávných neděla se na účet samosprávy samé, to jest, aby nesměřovala k jejímu obmezení. To by bylo sice velmi jednoduché, avšak samospráva jest dojista tak značnou politickou vymožeností, jest tak důležitým prvkem historickým a má takovou cenu pro správu veřejnou, že každou reformu nesoucí se za okleštěním neb dokonce odstraněním samosprávy nutno odmítnouti. Jest ovšem pravda, že všude, kde samospráva jest vyvinuta, jsou nositeli správy veřejné jak stát, tak i svazky samosprávné, že vzniká mezi nimi soutěž, která ovšem dochází výrazu pak i co do otázky, z jakých pramenů na jedné straně stát a na druhé straně svazky samosprávné své výdaje mají hraditi. V tom jest právě jádro celé sporné otázky. Ovšem konkurence tato jde ještě dále. Nejen mezi státem a samosprávou, nýbrž mezi samosprávnými svazky samými, to jest mezi zeměmi, župami, okresy, obcemi vznikají pak aneb aspoň mohou vzniknouti spory, jak který druh těchto samosprávných korporací má bráti účast na příjmech samosprávě státem vyhrazených. Tyto zájmové spory vzniknou zejména tam, kde celková výše příjmů samosprávě vyhrazených jest určitě ohrazena, jako na příklad výše samosprávných přirážek, aneb kde samosprávné svazky participují na nějakém přídělu daní státních rovným procentem neb obnosem, který mezi ně pak nutno opět rozděliti. Tu snadno může dojít ke kolisím mezi svazky samosprávnými samými, jimž se ovšem nutno vyvarovati.

Ze zásady, že samospráva má býti zachována, plyne další požadavek, že působnost její nesmí býti ohrožována a mařena nedostatkem prostředků finančních, čili že prostředky ty musí býti dostatečné, aby plnit mohla své důležité úkoly. To neznamená dojista zůstaviti samosprávě co do hospodářství finančního úplnou zvůli, aneb dokonce připustiti v samosprávě jakékoliv ne-hospodářství. Naopak, v tom směru bylo by žádoueno samosprávu postaviti pod přísný dozor nadřízených orgánů, ovšem opět samo-

správných, ba i stanoviti přímou osobní zodpovědnost všech činitelů samosprávných za zaviněnou nedbalost neb i opomenutí ve věcech hospodářství finančního. Ale pokud jde o výdaje nutné a neodkladné, pak by měla v samosprávném hospodářství platiti zásada táz jako v hospodářství státním, že totiž pro výdaje takové úhrada nalezena býti musí.

Další požadavek, který při úpravě financí samosprávných nutno klásti, jest, aby úprava ta odpovídala co možno historické kontinuitě celého finančního vývoje. Nikde nepůsobí radikální změny a převraty tak citlivě, jako právě v hospodářství finančním. Každá změna daňové soustavy naráží na choulostivá místa těch neb oněch kruhů obyvatelstva, každá stajeným, ale účinným procesem přesunovacím způsobuje pošiny v poměrech důchodových a majetkových. To platí stejně i o financích samosprávných a proto i tu třeba vyvarovati se všeho převratného radikalismu.

Dále by měla otázka úpravy samosprávných financí pokud možno býti považována za otázku ryze hospodářskou a nikoliv politickou. Měla by býti tedy odňata vlivu politických stran, postavena na jakousi neutrální půdu. Je-li takové odpolitisování u nás dnes možné, netroufám si tvrditi, avšak jistě by bylo věci velmi ku prospěchu, tak jako i v oborech jiných.

V kladném směru odporučovalo by se všude tam, kde svazky samosprávné mají soukromohospodářské prameny příjmů ze svého jmění neb svých podniků, postaviti hospodaření toto na zdravý základ a očistiti je od všech vlivů, které rentabilitu těchto příjmů oslabují a ohrožují. Samostatné poplatky a dávky svazků samosprávných buďtež vybudovány dle zásad všeobecnosti a stejnoměrnosti. Šetřeno budiž při tom zřetelů sociálněpolitických, ale i národohospodářských, aby přilišným zatížením soukromohospodářské podnikání nebylo ohroženo. Přirážkovou soustavu nelze rázem odstraniti, ale lze pozvolna ji zmirňovati a nahrazovati jinými hlavními zdroji příjmů samosprávných. Tyto pak hledati třeba především a hlavně v přenechání přímých daní státních svazkům samosprávným. Krok na této cestě byl již u nás učiněn a tím prolomen zásadní odpor, který za Rakouska se tomuto způsobu řešení stavěl v cestu. Jest jen třeba jítí po této dráze dále a přikázati zejména celý výnos daní reálních, tedy pozemkové a domovní, obcím, okresům a zemi. V jakém poměru, jest otázkou, která s hlediska potřeb těchto svazků samosprávných by vyžadovala zvláštního, teprve po zralých úvahách podniknutého

řešení. Snad by řešení to mohlo být nejprve provisorní a teprve po nabytých zkušenostech definitivní. Jest další otázkou, zdali, kdyby výnos těchto reálních daní nestačil, by mohlo požadováno být, aby i ostatní daně výnosové, zejména daň výdělková všeobecná a daň výdělková podniků k veřejnému účtování povinných, po případě i daň rentová, nemohly být částečně svazkům samosprávným zůstaveny. Ovšem by tím nastal značný úbytek příjmům státním, ale jest známo, že již dnes hlavní těžisko daňových příjmů státních nespočívá v daních reálních a výnosových vůbec, nýbrž jednak v dani z příjmů, ale jednak zejména v daních nepřímých a v důchodech monopolních a celních. Dnes ovšem každý požadavek na zvýšení těchto daní a příjmů nutno právem odmítnouti, neboť požadavky doby válečné a poválečné vypjaly jejich sazby do výše sotva snesitelné. Avšak v budounosti lze přece snad očekávat, že všeobecná tendence deflační nezastaví se ani při rozpočtu státním a že i na tento bude jeviti svůj zmirňovací účinek. Tohoto budoucího uvolňovacího procesu a klesající tendence ve svých potřebách rádných musí stát ovšem využitkovat, především ve prospěch celkového zmírnění břemene daňového, jež v dnešní své výši jest sotva udržitelným. Avšak v druhé řadě jest povinností jeho vyjít vstří svazkům samosprávným v jich tísni finanční právě oním způsobem, který výše byl naznačen. Jen tak lze doufati, že otázka financí svazků samosprávných uspokojivého dojde rozřešení, otázka, jejíž význam by neměl být podceňován. Stát chystá se nyní vážně k pronikavé reformě vlastní soustavy daňové. Ale bylo již z mnohé strany správně řečeno, že reforma taková by byla ilusorní bez současné úpravy financí svazků samosprávných. Obojí, jak finance státní tak i samosprávné, tak úzce spolu souvisí, že řešení jednoho bez druhého není možné. Již proto musí stát také největší pozornost věnovati financím samosprávným. Mimo to však samospráva byla a bude vždy nejlepší praktickou výchovou lidu k politické zralosti. Obmezování a prezírání samosprávy bylo by ohrožováním této politické zralosti, která přece pro demokratickou soustavu vládní, na které založena jest naše republika, jest nezbytností. S tohoto státotvorného hlediska nutno pohlížeti na naši samosprávu a ovšem také na otázku samosprávných financí, jejíž řešení jest eminentní a neodkladně důležitosti.

